

Till Utbildningsdepartementet

Remissvar från Linköpings universitet avseende remiss av delbetänkandet Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag om åtgärder mot fusk (SOU 2019:37)

Bakgrund

Utredningen om fusk vid högskoleprovet har haft i uppdrag att bedöma om vissa åtgärder bör vidtas i syfte att förhindra fusk vid högskoleprovet och bland annat ta ställning till om kroppsvisitation i syfte att förhindra användningen av otillåtna hjälpmedel är en godtagbar begränsning av regeringsformens skydd mot kroppsvisitation (dir. 2018:91).

Utredarens arbete har avgränsats till att identifiera och analysera åtgärder som är inriktade på att komma åt fusk med dolda elektroniska hjälpmedel och som kräver eller bör föranleda ett författningsstöd som inte finns i dag. Utredaren har konstaterat att det inte är realistiskt att genomföra noggranna kontroller med t.ex. kroppsvisitation av samtliga provdeltagare. En utgångspunkt har därför varit att hitta åtgärder som snarare avskräcker än förhindrar provdeltagare från att fuska vid provet. En annan utgångspunkt har varit att föreslå åtgärder som vidtas utan att ändra de tidsramar och upplägg som högskoleprovet har i dag.

I delbetänkandet om Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag om åtgärder mot fusk (SOU 2019:37) redovisas, i enlighet med direktivet, förslag på åtgärder.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår ett antal åtgärder i syfte att motverka fusk vid högskoleprovet. De två huvudåtgärder som föreslås är kroppsvisitation vid in- eller utpasseringskontroller till provpass samt kontroll med radiovågsdetektor i provsal under pågående prov.

In- eller utpasseringskontroller med kroppsvisitation

Kroppsvisitation vid in- eller utpasseringskontroller till provpass sker med hjälp av metalldetektor/motsvarande. Maximalt tio procent av de anmälda provdeltagarna får kontrolleras vid varje provtillfälle – vid införandet hösten 2020 föreslås dock

max två procent omfattas av kontrollerna. Kontrollerna utförs av ordningsvakter som förordnats av Polismyndigheten och anlåtats av UHR. Universitets- och högskolerådet beslutar om och ansvarar för genomförandet av in- eller utpasseringskontroller.

Om kroppsvisitation behöver utföras utan metalldetektor eller liknande anordning får undersökningen endast utföras av en person som är av samma kön som provdeltagaren, t.ex. om det avser föremål som provdeltagaren har med sig. Då ska undersökningen utföras i ett avskilt utrymme om provdeltagaren begär det, t.ex. bakom skärmväggar.

En provdeltagare som vägrar genomgå en in- eller utpasseringskontroll får nekas tillträde till den lokal som kontrollen avser under provdagens återstående provpass. Genomförande lärosäte ansvarar genom provledare för beslut om nekat tillträde, samt – om ordningsvakt omhändertar elektroniska hjälpmedel - för förvaring, återlämnande och anmälan till Polismyndigheten avseende omhändertagna föremål.

Personer under femton år ska undantas kontroller enligt ovan.

Kontroll med radiovågsdetektor

Kontroll med radiovågsdetektor – pejling - i provsal under pågående prov. De universitet och högskolor som genomför högskoleprovet beslutar om och ansvarar för genomförandet av kontroller med radiovågsdetektor. Universitets- och högskolerådet ansvarar för samordning av förberedelser av sådana kontroller. Kontroll med radiovågsdetektor ska utföras av den som genomgått utbildning i att hantera en radiovågsdetektor. Sådan utbildning anordnas av Universitets- och högskolerådet.

Lag om kontroll vid högskoleprovet

Flera av de bestämmelser som föreslås kräver lagform enligt regeringsformen. Utredningen föreslår därför en särskild lag om kontroll vid högskoleprovet som tillåter och reglerar villkoren samt det praktiska genomförandet för de olika kontrollformerna m.m.

Överklagande

Utredningen föreslår att vissa av de beslut som UHR kan fatta med hjälp av den nya lagen, bland annat beslut om att stänga av en provdeltagare som vägrar underkasta sig kroppsvisitation i två år, samt beslut att provdeltagaren inte får något resultat på högskoleprovet, ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Även beslut

enligt 7 kap. 21 § andra stycket högskoleförordningen om avstängning pga. försök till vilseledande vid prov ska kunna överklagas.

Höjd avgift för högskoleprovet

De två huvudförslagen medför en ökning av kostnaderna för högskoleprovet, primärt rörande kontroll med radiovågsdetektion, med drygt 2,7 miljoner kronor per provtillfälle. Kostnadsökningen föreslås finansieras medelst en höjning av avgiften för provet med 50 kr – från 450 till 500 kronor. Den ökade intäkten föreslås fördelas mellan UHR och de universitet och högskolor som genomför provet

Sekretess och tystnadsplikt till skydd för kontrollerna vid högskoleprovet

Planering och genomförande av kontrollerna behöver skyddas så att inga uppgifter röjs i förväg, t.ex. genom att allmänna handlingar begärs ut. Utredningen föreslår därför att det i offentlighets- och sekretesslagen införs en bestämmelse om sekretess till skydd för uppgift som hänför sig till planering eller andra förberedelser för kontroll enligt lagen, om det kan antas att syftet med kontrollen motverkas om eller den framtida kontrollverksamheten skadas om uppgiften röjs. De ordningsvakter som utför kontroller förmodas anlitas via bevakningsföretag som troligen är privata aktörer. Därav föreslås att det i den nya lagen tas in en bestämmelse om en motsvarande tystnadsplikt för den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven verksamhet och som anlitas i kontrollverksamheten.

Sekretess till skydd för uppgift om tipsare

Vidare föreslår utredningen att de tips som UHR och lärosätena mottar från enskilda rörande fusk vid högskoleprovet ska skyddas av sekretess i offentlighets- och sekretesslagen.

Ikraftträdande

Utredningens författningsförslag föreslås träda i kraft den 1 september 2020.

Bedömning

Att motverka fusk vid nationellt övergripande prov, såsom högskoleprovet, är och bör vara prioriterat då det är en fråga om dels förtroende för hanteringen, dels en fråga om att studenter som antas med högskoleprovet som grund förväntas ha adekvat kompetens för högskoleutbildning.

Utredningen belyser inte frågan om eventuell kriminalisering av fusk och då också aspekten av att ha planerat och förberett men inte lyckats genomföra provet med fusk. Det hade varit önskvärt med en analys även av detta i relation till de övrigt behandlade konsekvenserna.

In- eller utpasseringskontroll ska i första hand utföras med metalldetektor eller liknande utrustning. Om detektorn ger utslag kan manuell kroppsvisitation komma att genomföras. Visitationen ska utföras av ordningsvakt och av någon med samma kön som provdeltagaren samt i ett avskilt utrymme, om provdeltagaren begär detta.

Då lärosätet inte långt i förväg vet om kontroll genom kroppsvisitation kommer att genomföras eller ej blir konsekvensen att lärosätet *alltid*, det vill säga i alla lokaler och vid varje provtillfälle, måste vidtagit alla förberedelser som krävs för att kontroll ska vara genomförbar, som till exempel avskild del för kroppsvisitation. Här måste beaktas att vid Linköpings universitet genomförs högskoleprovet inte enbart i egna lokaler, utan även till stor del i förhyrda lokaler, i lokaler av varierande storlek och lokaltyp samt på flera orter samtidigt.

Det är däremot lärosätets ansvar att genomföra kontrollen med radiovågsdetektorn. Behov och ansvar för samordning av upphandling av utrustning samt utbildning av de personer som ska utföra kontrollen delas mellan UHR och lärosätet. Linköpings universitet menar att kravet på att kontroll bara får utföras av person som genomgått utbildning anordnad av UHR innebär stora bemanningsproblem, då provfunktionärer oftast är timarvoderad personal.

Det kan konstateras att förslaget som sådant ställer stora krav på den som är provledare och att den nya rollen kräver en del förberedelse och utbildning som inte är naturlig för ett lärosätes normala verksamhet. Det är av vikt att samarbetet mellan UHR:s uppdrag och lärosätens uppdrag vid genomförandet av provet är väl arrangerat och i god tid. Det finns av naturliga skäl ett visst stressmoment när ett större antal studenter ska passera in i provlokalen under en kort tid och det finns då inte utrymme för alltför tidskrävande moment.

Vidare föreslås att respektive lärosäte ska ansvara genom provledaren för "vissa beslut och åtgärder" (10 § första stycket), som att neka tillträde till provlokalen för den/de provdeltagare som vägrar genomgå en kontroll. Det ansvar som därmed läggs på provledaren ser vi som en stor utmaning, då det riskerar att påverka övriga provdeltagare negativt och att en hotsituation kan uppstå. Vi föreslår därför att provledaren istället informerar provdeltagaren om att en rapportering till UHR kommer att ske genom att provledaren följer de rutiner som gäller för alla typer av anmärkningar.

I förslaget (10 § andra stycket andra meningen) föreslås att Universitets- och högskolerådet får besluta att provdeltagare som vägrat genomgå utpasseringskontroll stängs av från deltagande i provet under en period av två år från tidpunkten för kontrollen. Linköpings universitet menar att det kan ifrågasättas om en avstängning av provdeltagare från att göra provet igen under en period av två år är rimligt i förhållande till att man vägrat genomgå utpasseringskontroll. Ett sådant beslut kan också förväntas ge en högre administrativ börda för samtliga inblandade. Det är fullt tillräckligt med konsekvensen att man inte får ett resultat på det aktuella provet. I sammanhanget är det inte konstaterat att en provdeltagare därigenom har fuskat eller haft otillåten utrustning utan endast att provdeltagaren vägrar underkasta sig kontroll. Konsekvensen med avstängning under en längre tid bör reserveras för studenter som faktiskt ertappats med att använda otillåtna hjälpmedel.

Övriga författningsförslag ligger väl i linje med utredningens uppdrag och det saknas anledning att kommentera dessa ytterligare.

Beslut

Linköpings universitet (LiU) tillstyrker förslagen i delbetänkandet, men med följande tre undantag:

1. 4 § reglerar att ” kontroll med radiovågsdetektor ska utföras av den som genomgått utbildning [hos UHR] i att hantera en radiovågsdetektor.”

Linköpings universitet menar att kravet på att kontroll bara får utföras av person som genomgått utbildning anordnad av UHR innebär stora bemanningsproblem, då provfunktionärer oftast är timarvoderad personal.

LiU anser att det bör övervägas om lärosätesspersonal som genomgått utbildning hos UHR i sin tur ska kunna ges möjlighet att utbilda personal i den egna organisationen, exempelvis via certifiering.

2. 10 § första stycket lyder: ” En provdeltagare som vägrar genomgå en in- eller utpasseringskontroll får [genom provledaren] nekats tillträde till den lokal som kontrollen avser under provdagens återstående provpass.”

Linköpings universitet menar att det ansvar som därmed läggs på provledaren är en stor utmaning, då det riskerar att påverka övriga provdeltagare negativt samt att en hotsituation kan uppstå.

LiU föreslår att 10 § första stycket ändras så att lydelsen blir att provledaren

istället informerar provdeltagaren om att en rapportering till UHR kommer att ske genom att provledaren följer de rutiner som gäller för alla typer av anmärkningar.

3. I 10 § andra stycket andra meningen, föreslås att Universitets- och högskolerådet får besluta att provdeltagare som vägrat genomgå utpasseringskontroll stängs av från deltagande i provet under en period av två år från tidpunkten för kontrollen. Linköpings universitet menar att det kan ifrågasättas om en avstängning av provdeltagare från att göra provet igen under en period av två år är rimligt i förhållande till att man vägrat genomgå utpasseringskontroll. Ett sådant beslut kan också förväntas ge en högre administrativ börda för samtliga inblandade.

LiU anser att det är fullt tillräckligt med konsekvensen att man inte får ett resultat på det aktuella provet, och att lydelsen i 10 § andra stycket andra meningen ändras enligt LiU:s förslag.

Handläggningen av beslutet

Beslut i detta ärende har fattats vid rektors beslutsmöte i närvaro av universitetsdirektör Kent Waltersson, chefsjurist Christina Helmér, studeranderepresentanten Elin Fägerstam och rektors sekreterare Maria Fält efter föredragning av studieadministrativ chef Robert Ericsson.

I beredningen av beslutet har deltagit från Juristenheten, universitetsjurist Elisabet Permvall och från Fastighetsavdelningen, universitetsarkitekt Karolina Ganhammar, koordinatör Annika Svensvik, samordnare Coynta Sedvall samt samordnare Malin Bergenhök.

Helen Dannetun

Robert Ericsson

Kopia till:
Universitetsledningen
Fakulteterna
UDL
De som deltagit i beredningen
Studentkårerna
Internrevisionen